

204

44

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
Αριθ. Έρωτ. Κρον. I, 64/1970

Α'

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

*

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

10-20 Ιανουαρίου 1970

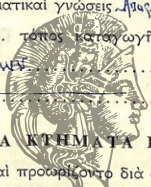
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Έξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κομποπολις) Νέον... Χωρίον...
(παλαιότερον ὄνομα :), Ἐπαρχίας... Κυδωνίας,
Νομοῦ... Χανίων...
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Πατριάρχης
... Νικόλαος... ἐπάγγελμα... Διδάσκαλος...
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις... Νέον Χωρίον - Κυδωνίας - Χανιά
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. Ἀπό... γεννηθῆς...
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Κομ. Βεδάκης... Θεοχάρης...
...
ἡλικία... 85 ἔτη... γραμματικαὶ γνώσεις... Ἀραβικοῦ... Δημοτικῶν...
... τόπος καταγωγῆς... Σαμάρια...
... Ἐπαρχία... Σακίων...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Α. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ βοσκήν ποιμνίων; Τὰ καλλιερχόμενα κτήματα ἦσαν εἴλη εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη. Τὰ περισσότερα κτήματα προωρίζοντο διὰ βοσκῆς.
Ἐπὶ τὸν αὐτὸν χωριστοὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα; Ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα.
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτῆμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινοτήτας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ...
Ἀνήκον τὰ περισσότερα εἰς Τούρκους (γαιοκτῆμονας), τὰ ν. π. οἷα εἰς Μονὰς καὶ εἰς οἰκιστὰς εἰς φυσικὰ πρόσωπα.
- 3) Ὁ πατήρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν τοῦ συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του; Συνηθίζεται τὸντο Πολλὰκις. Τίς περιέχει κρεῖττορες ὁμοῦς ἕκαστον τέκνον μετὰ τὸν θάνατόν του. ἄρ-
βανει τὸ μερίδιόν του ὅδε πατήρ κρατεῖ εἰς ἑαυτὸν εἰς εὐχαιστον μέρος ταῦτος ὅσοισιν τὰ τέκνα δια-
γόμενον μετὰ θάνατον (γεροντοκοίρι)

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τήν γεωργίαν ἢ μόνον εις τήν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τήν γεωργίαν καί τήν κτηνοτροφίαν ;

Ἀσχολοῦνται. γεωργίως εἰς ἀμφοτέρας.....

2) Οί τεχνίται (δηλ. οί βιοτέχαι) ασχολούνται ἐν παρέργῳ καί εις τήν γεωργίαν ;

Ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ.....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ ἐργάζονται εἰς αὐτά ; καί ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τήν οἰκογένειάν των ;

Εὐνοῶτως μετ' ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των

κατόπιν βυθωνιάς δια τεχνικὸν διαστήμα ἀκρίαι (ἢ ἔχοντες περιουσίαν)

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλήγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημακατόροι κλπ.)

δημιουργοὶ Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

Οἱ ἀνδρῶποι οὗτοι ἦσαν πτωχοὶ καὶ πολὺ τέκνοι

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα) ;

Ἐλάμβανον κυρίως ποσοστά εἰς εἶδος

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. δια τὸ θέρημα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τραγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἄπο ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομισθίαν εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ;

Ἐργάζοντο ὡς ἐργάται ἄνδρες ἢ γυναῖκες ἐκ τῶν πτωχότερων ἀμειβόμενοι καθ' ἡμέραν κυρίως εἰς χρήμα

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δούλοι (ὑπηρέται) ἢ δούλαι ; Ἐάν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

Ἐλαχίστοι ἐχρησιμοποιοῦντο καλὸν μενοί φακέιοι ἐκ κοντινῶν περιοχῶν

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιον δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;

ἐπήγαιον εἰς μονὰς, εἰς ἄλλα χωρία, εἰς τὴν πόλιν τῶν Χανίων καὶ εἰς Ἀμερικὴν

β) Ἐπήγαιον ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται

ἢ ὡς τεχνίται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μυπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ;

ὡς τεχνίται κτίσται καὶ πραγματευτάδες.....

δ'. 1) Πώς έλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκήν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικήν (μέ καυσίν: α) τῆς καλαμῖας μετά τόν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ μέ κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...
 Κυρίως μέ ζωϊκῶν κόπρον.

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρήσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ... Περὶ πον το 1930

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ... τὰ εἰδησαν ἄροτρον χερμῖ-
 μοποιεῖται ἀπὸ 30ετίας εἰς κηχαναὶ πρὸ 15ετίας.

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον αὐτὸ ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἢ προμήθεια αὐτοῦ; ... εἰς μονόφτερον χερμῖμοποιεῖται εἰς κάλλι-
 τέρχια κη ηω, τὸ δίφτερον εἰς τὸν σακρονδ.
 Κατεσκεναδετο ὑπὸ το εἰσημερην (ντεριτεση)

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτροῦ μέ τὰς ἀντιστοιχοῦς ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

- 1..... 4..... 7..... 10.....
 2..... 5..... 8.....
 3..... 6..... 9.....

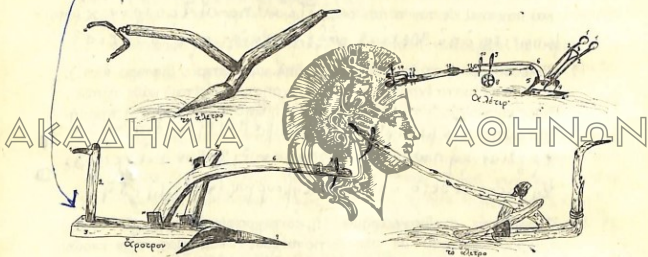
- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ... Πρὸ πενταετίας..
 3) Μηχανὴ θερισμοῦ

4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....

5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ ... Πρὸ πένταετίας

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκευάζει (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον ἀριθμητοὶ... ἐκ τῶν γεωργῶν
2-3 ἡχοχύντο ἐν παρέμφω μετ' αὐτῶν
κατασκευῶν ξυλίνων ἄροτρον.

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα; Σήμερον δὲν χρησιμοποιεῖται

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

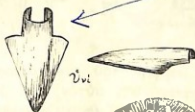
1) ὄχειν	6.	σταβάρη	11.
2) ἄροτρον	7.	κατακχεῖδι	12.
3. ποδάρη	8.	παρέντια	13.
4. ἄροτρον	9.	ζυγὸν	14.
5. ἄροτρον	10.		15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν άνωτέρω άριθμησιν).

- 4) Τό ύνι. Τό ύνι τοῦ ξυλίνου άρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διά τήν άροτρίασιν ὄλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καί τῶν πετρωδῶν. - Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ύνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καί σημειώσατε τήν χρῆσιν ἐκάστου.

Αἰ. ο. χα. ἐκ. εἶδη τῶν χωραφιῶν ἐχρησίμοποιεῖτο ἐνιαίος τύπος ύνιου.

- 5) Πρίον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ άρότρου.

Ὡς ἢ εἰκονιζομένη εἰς τοῦτο τῶν βέρονδ βεικνυόμενον άροτρον

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ αἰδήρου;

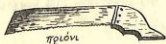
χρησάδα

ἦτο κατασκευασμένη ἐκ ξύλου

- 7) Ἔργαλεῖα διά τήν κατασκευήν καί ἐπιδιόρθωσιν τοῦ άρότρου (π.χ. σκεπάρι, πρίον, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφαί κλπ.).....

Ἐχρησίμαται ἦντο. σκεπάρι, πρίον (σάρακας) ἀρίδι ὡς τὸ εἰκονιζόμενον καί ξυλοφαί (ἀρνάρι) καί βίλα.

πρίον

ἀρίδι

ριτί ή ξυλοφαί (ἀρνάρι)

- 8) α) Διά τόν άροτον (ζευγάρισμα, όργωμα) ποια ζώα έχρησιμοποιοϋντο (ή χρησιμοποιοϋνται) ; βόες ή άλλο ζώον, δηλ. ίππος, ήμιονος, όνος. Παλαιότερον βόες ή ήμιονοι. Σπανιωτάτα άλοχα ή όνοι.
- β) Έχρησιμοποιοϋντο (ή χρησιμοποιοϋνται) διά τό άργωμα δύο ζώα ή έν ; Επι βόων δύο ή ήμιονων έν και εθαινίως δύο
- 9) Διά τό ζευγάρισμα μέ δύο ζώα ή το (ή είναι) άναγκαίος ό ζυγός ; Όταν τα ζώα είναι βόες είναι άναγκαίος ό ζυγός.

Σχεδιάσατε τήν μορφήν του παλαιότερου και του σημερινού ζυγού (ή φωτογραφήσατε αυτόν) και ονομάσατε τά διάφορα μέρη και έξαρτήματα αυτού (π.χ. λουριά, λοϋρα, ζεύλες, πιζεύλια κλπ.)

Μοιάζει έντε λως με τον ει κοντο μενον ζυγον. Αξιοι διαφορα εν το με ζωο. χεχεται απο κωδωνι. Παρατιθεται φωτογραφια.

- 10) Σχεδιάσατε ιδιαίτέρως τήν μορφήν των ζευλών του ζυγού εις τόν τόπον σας. Ως αι εικονι μενεται ανωτέρω.

- 11) Πώς λέγεται εις τόν τόπον σας ό κρίκος εκ σιδήρου, ξύλου ή σχοινίου, ό όποίος τοποθετείται εις τόν ζυγόν (πολλαχού : λοϋρα, κουλλούρι), προσδένεται δέ εις αυτόν τό άροτρον διά τό όργωμα ; (Σχεδιάσατε αυτόν).

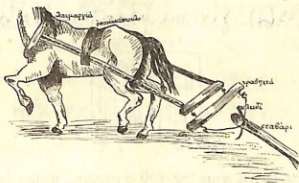
λέγεται λούρα

- 12) Από πότε γίνεται τό όργωμα δι' ένός ζώου ; Πρό 15 εκίας

Πώς γίνεται ή ζεύξις του (τό ζέψιμον) εις τό άροτρον ; Τα οργόμενα εξαρτώνται εκ της κον λούρας

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῆ εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον.....

Παρατίθεται φωτογραφία.....

ζ'. Ἀροτρίσσις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὄργανον παλαιότερον (ἢ σήμερον): 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθειά εἰς τὸν τόπον σας ὄργανον εἰς συνήθειά εἰς τὸν τόπον σας. Ἰστορικῆς, ἐν ἀξυνάμειά τοῦ τούτου ἔργατος ἀμειβόμενος. (Σωχας)

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν).....

Ὡς καὶ εἰς τὸ εἰς ἄροτρον. τὸ ἄροτρον, ἔσφαται ἀπὸ τὸ «κατακεῖται» τὸ ὅποιον εἰσέρχεται εἰς τὰ πόδια τοῦ ζώου.

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....
Παρατίθεται φωτογραφία.....

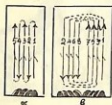
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα μετὰ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως. (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).
Μετὰ τοῦδε δεμένον εἰς τὰ κέρατα τοῦ βοός.
Ἐπι ἠμίονον μετὰ τὸ χαχινάρι.....

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγένετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένης αὐλάκας (αὐλακίης) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Ὁργώνεται καὶ με τὸν ὅμο τρόπον ὡς τὰ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α) καὶ (β)

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

Ὁ τρόπος (α) γίνεται με εἰς τερο, ὁ δὲ (β) με μονός τερο

Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρῆσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγένετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορῆς ἢ σποριῆς, ντάμις, σιασιές, μεσδράδες κ.λ.π.);

Ἐγένετο καὶ γίνεται εἰς χωρίδας (σπορῆς)

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά); με αὐλακίαν; Ἐχωρίζετο με αὐλακίαν

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιηταῖ, ἄροτρον; Σήμερον δὲν γίνεται παλαιότερον ἐπί γετο ἐπὶ κατωφερῶν ἐδαφῶν

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρῆσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὑνί: καθέτως, πλάγιως, βαθιά κλπ. Ἐπὶ κατωφερῶν ἐδαφῶν πλάγιως (ἀνάβατα) Ἐπὶ ὀριζοντιῶν ἐδαφῶν βαθιά

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορᾶς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ... Εἰς ἕνα... ἕνα ὀργώματα.....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. κατὰ τὸν... Ὀκτώβριον... τὸ... χωράφι... καλλουργεῖται... Μετὰ ἀπὸ... 15-20 ἡμέρας... σπείρεται.

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαιτήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Διὰ τὰ κηπευτικά... ἐπιτέλει τὸν ἄνοιξιν... καλλουργεῖται... ἐκ τῆς 2-3 σπορᾶς... σπείρεται καὶ σπείρεται

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῆ σπασταρὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰνάπασιν, διὰ νὰ σπαρθῆ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν...

Παραμένει... εἰς ἀγρὰνάπασιν... ἐπὶ... διέτιαν

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; Διὰ εἰς τὴν κριθῆν, ψυχανθῶν τὸν ἄνοιξιν... 2 ὀργώματα... διὰ ἀραβίτον καὶ κηπευτικά τὸν ἄνοιξιν 3-4 ὀργώματα

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεῦη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους;

Χρησιμοποιεῖται... τὸ δισάκι (καλὸν μενον κιορμπᾶς) τὸ ὅποιον περιέχει τὸν σπόρον καὶ τὸ βλακὸ πῶς (τσάπα)

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον;

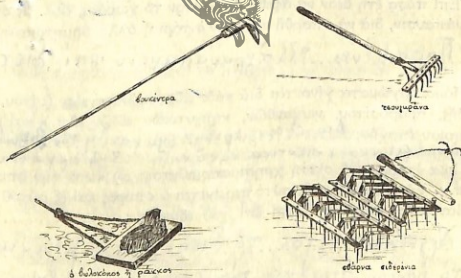
Μὲ ἔλλειψοειδῶν σιδηρᾶν ράβδον ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλο ἔργον.

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Γ.ν.ε.ταλ. κα.χεν.μενευ.π.ο.φ.ε.π.1.6.μ.α

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὄργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων).

Ὁταν δὲν περνα τὸ ἄχρεϊ γίνεται θκασμὴ ἢ θκασμὴ ἢ τσαπί.

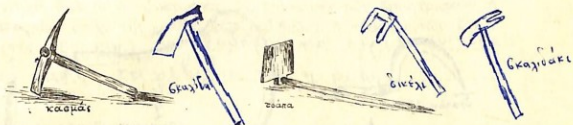
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΙΣΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσαπί κ. ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

έκάστου και παραθέσατε ίχνογράφημα ή φωτογραφίαν)

.. κασμάς, .. θ.κ.α.λ.ιδ.α., .. τ.κ.α.π.α., .. δ.κ.έ.λ.ι.
.. τ.θ.ου.χ.κ.ρ.α.ν.α., .. κ.α.λ.ι.δ.ά.κ.ι.
.....

6) Ποία πρόσωπα βοηθούν τον ζευγολάτην (ή ζευγάν)εις τὸ ὄργωμα και πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς και αἱ ἐργασίαι πού ἐκτελοῦν
Βοηθεῖ ἕτερον πρόσωπον τὸ ἐπιτελεῖ τὸ ὄργωμα (βοηθῶν)

7) Ποία χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ή καλλιεροῦνται) διὰ τὴν σποράν ὁσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορά και ἡ καλλιέργεια ἑκάστου εἶδους. κ.α.λ.ι.δ.ο.ν.γ.τ.α.τ. ἄλλα χωράφια (π.α.χ.ε.ια) ἀπερρίπτονται μετὰ τὸ ἄρσενον. τὰ κ.α.τ.α. και ἡ.μ.α.κ.η. ἰστένος ὄργωντος. τὰ ῥέτ.ο.ν.α. ζ.ο.ρ.ω.μ.α.τ.α. και ἐν συνεχείᾳ ἰσοπεδῶνεται τὸ χωράφι μετὰ τὸ ἔδαφος (βάρνα ἢ βωμοκοκῆ)

8) Ποία χωράφια ἐκαλλιεροῦντο (ή καλλιεροῦνται) διὰ τροφάς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. εἰς ο.π.ο.ι.ο.δ.η.π.ο.τ.ε.
χωράφια. Π.ρ.ο.τ.ι.μ.ῶ.ν.τ.α. τὰ ἄχ.ο.ν.α

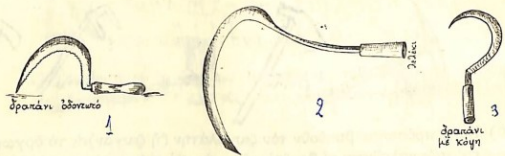
9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ή σήμερα) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμηλῶν ἐσπέρνογτο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) και ἄλλως. Σ.υ.ν.η.θ.ω.ς. ... ε.θ.π.ε.ρ.ν.α.ν.τ.ο. και ε.π.λ.ε.ρ.ν.τ.α. εἰς αὐλάκια.

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα και ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.)
 Μὲ χό. δρεπάνι. Ταλαιότερον. Ἐχρηθίμοποι ἔγτο
 τὸ ὑπ' αἴρι. 3. Σήμερον τὸ ὑπ' αἴρι. 2 τὸ
 ὅποιον εἶναι ὀδοντωτὸ

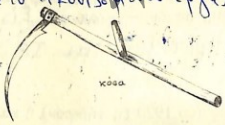

Ἐάν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ εργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.

Παρατίθεται φωτογραφία δρεπανιῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα εργαλεῖα (π.χ. κόσση) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Τ.μ. χορτάρι
 εἶναι μετὰ τὸ εἰκονισμένον εργαλεῖον καρυμένον δρεπάνι.

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ εργαλείου ἦτο ὀμαλή ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν). Ταλαιότερον ὄμαλῆ. Σήμερον ὀδοντωτῆ.

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του; (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; Ἡ χειρολαβὴ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου. Δὲν εἶχε ἰδιαιτέραν ἐνομασίαν οὔτε ὁ σιδηροῦς σκελετός.

- 5) Ποιος κατεσκεύαζεν αυτά τὰ θεριστικά εργαλεία (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.) Τὰ κατεσκεύαζεν ὁ σιδυρουργός...
(υπερμικροίς)......
- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμός μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσης καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθίων), ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Συνήθως γίνεται μετὰ τῶν ζώων τὰ ἡ.φ.α.κ., τὰ ρεβιθία καὶ ἡ.ρ.β.γ......

β. Θερισμός τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. Ἐθερίζοντο συνηθῶς εἰς ὑψὸς 15-20 εκατοστῶν ἀπὸ τῶν ἐδάφους.....

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμόν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).....

λέγονται ἀποκαλαθία..... **ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ**

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστας ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουσιν αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξίς, πιάσματα, χερίες, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; Οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα (χερίδια)...
Ὅταν δεδῶν λέγονται χερόβολα......

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χερίες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυράζονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς).....
Τοποθετοῦνται πολλαὰ μαζί, περίπου 10.
Συνήθως τοποθετοῦνται αἰ.κεφαλαὶ κωνόκωνων πρὸς ἑνὴν, αἰ.κων.κατ'ἄνωθεν ἔκτος κῆς κριθῆς κῆς ὀσπρίας αἰ.κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν τοποθετοῦνται πρὸς 13' ἄνω καὶ πρὸς τὰ κάτω.

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράματα; Πολλαχού, κα-
 λούνται άγκαλιές, Πέχονται χιμάρια προτων οξείων και...
χέρβωλα όταν οξείων.

γ. Οί θεριστάι.

1) Ποίοι θερίζουν: άνδρες και γυναίκες; 'Υπήρχον (ή ύπάρχουν)
 θεριστάι, οί όποιοι ήρχοντο ώς έπαγγελματίαι δι' αυτόν τόν
 σκοπόν από άλλον τόπον και ποίον;.....
Άνδρες και γυναίκες. Χρησιμοποιοῦνται
εργατάι εν τούτοι.

2) Πώς ήμείβοντο ούτοι μέ ήμερομισθιον (μεροκάματο) ή κατ'
 άποκόπην (ξεκαπής). Ποία ήτο ή άμοιβή εις χρήμα ή εις
 είδος; Το ήμερομισθιον ήτο μετά παροχής φαγητού ή άνευ
 φαγητού; (Παραθεσάτε μέ τας πληροφορίας και την σχετικήν
 εις τόν τρόπον σας όνοματολογίαν).....

Ημείβοντο μέ μεροκάματο εις χρήμα
ή εις είδος. Το ήμερομισθιον ήτο μετα παρο-
χής φαγητού εις ήμερησίως ένομασία γενήτων
καβαλλήτων, χένια, μαρέντα.

3) Οί άνδρες ή αί γυναίκες έφερόν τι εις τας χείρας πρός προφύ-
 λαξιν, ίδια της άριστεράς, κατά τόν θερισμόν; 'Επίσης κατά
 την έναρξιν της εργασίας την πρώτην ήμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εις την μέσην του σώματος δια να μη αισθανώηται
 κόπωση (δηλ. να μή πονή ή μέση των); Έφερον εις πο...

άριστερά χέρι χάντια έρδάρκεια ή κάγκες
χοντρές, ή μέση περιεβίχχεται δια να μήν
πονή (μέ διάφορους τρόπους).

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

Συνήθως ἤρχιζε Δευτέρα ἢ Τετάρτην.

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά.

Ἐτραγουδοῦσαν διάφορα κρηϊκά διότιχα.
(Μαντινάδες)

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἕνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποὺ μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθον, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον.

Τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἀφήνετο ἕνα μέρος ἀθήριστον καχήμενον ἀπὸ δέρι χωρὶς κανένα τοιαύτου ἔθιμον.

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχῶν.

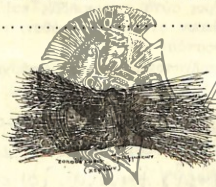
- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχῶν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἔσπερος ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχτες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρασιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Τὸ δεμάτιασμα ἐγένετο ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ἔξω ἀπὸ τοὺς στάχους ἢ γὰρ οὐ γὰρ ὁπότε ἔμεναν διά τὴν ἐπομένην.

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βρούλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ὁ δῆμιος μετέφερε καὶ ἔδε νε καὶς σταχὺς
 ἔδενοντο μὲ σχοινία κατασκευασμέ-
 να ἐκ σπάρτων.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ;.....

Ἐτοποθετοῦντο ἀνά τέσσαρα δεμάτια
 εἰς διάσπρα μέρ. τῶν ἀγρῶν (ἐκεῖ ὅπου ἐδε-
 νοντο) διὰ νὰ εἶναι ἔτοιμα πρὸς
 ῥάβρωσιν.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; Πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν περίπου.

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

σ. Η. σπορά γίνεται Φεβρουάριον ἢ Μάρτιον.
Ο κήπος καλλιεργείται 2-3 φορές, ὡς λέγεται
(ὡς πεδῶνεται), αὐθακία γίνεται καὶ συτύνεται.

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν Μ.Ε. Σκαπάνην. Ἐ.Π.Ι. Μικρὰς Π.Ο.Ο.

Χυτὸς γ. Π.Ι. Σ. Ομοιάζει μὲ Κ.Α.Κ. (τὸ π. καὶ μέρος)
Μ.Ε. ἄροτρον. Ἐ. Π.Ι. ἄροτρον. Ἐ. Π.Ι. Π.Ο.Ο.
Π.Ο.Ο. Π.Ο.Ο. Ἐ. Π.Ι. Π.Ο.Ο.

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζῶων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, θίκον). Ἐάν
καί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἐπιτα ἢ
κοπή, ἢ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

Ἐσυνηθίζετο κυρίως μὲ θίκον. Ο θίκος ἐκα-
λλιεργείτο τὸν Νοεμβρίον μὲ ἄροτρον. Ἐκόπη-
το εἰς τὸ κέρας τοῦ Μαΐου μὲ τὰ δραβάνια
ἔξηραίνετο καὶ ἐκμάθασετο εἰς τὴν ἀποθήκην
μεταβιβημένος εἰς μπάλλας.

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ά.). Ἀναφέρονται ἀνωτέρω.....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ζήρασις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας)? Εξήρμαινον τρ. ζίδ. τόν. ή. χ. αν. και
 εδένοντο... με. εύρημα. ως. ερχαλειών. εχρη-
 σιμοποιείτο... ένα. καθεόνε. δια. το. μπά. λιασμα.

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

α. 1) Μεταφορά τών δεματιών προς άλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο
 προς τούτο επί τόπου εις τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εις ἄλλην
 θέσιν, π.χ. εις τὸ ἀλώνι, εις τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

Συνεκεντρώνοντο εἰς τὸ ἀλώνι.
 Παρατίθεται φωτογραφία
 ἀλωνίου χορταριασμένου

2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς άλωνισμόν
 δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους, λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά,
 θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις; εἰς σωρὸν
 ἢ ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως;

... Ὁ χώρος καλεῖται θεμωνιά. Τὰ δεμάτια
 τοποθετοῦνται εἰς σωρὸν σταυρωτὰ δια...
 εὐστάθειαν.

3) Ὑπῆρχεν ἀνεκασθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλῶνι-
 σμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρι-
 σμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον
 χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι;

Ἐπῆρχον ἀνεκασθεν ἀλώνια. Ὁ χωρισμός
 τοῦ καρποῦ ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι.

4) Ποῦ κατασκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ
 συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς
 ποίαν θέσιν; κ.α.τ.ε.β.κ.ε.ν.α. δ.ε.τ.ο.ρ. ε.δ.ω.τ.ων. χωρίον
 εἰς. θε.ε.γ.ν... ὅπου. π.ν.ε.σ.ν... ὁρ.ε.ιοι. ἀνεμοι.

5) Τὸ ἄλωνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ; ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Κάθε οἰκογένεια... ἔχει καὶ εἰς ἄλωνα
...της.....

6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἄλωνισμα καὶ πότε λήγει ; Αρχι. Σε.
ἐκ τὸν χρόν... καὶ... εἰς ἄλωνα τὸν ἄλωνα

7) Εἶδη ἄλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον ἐστρωμένον με πλάκες).
(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

..χωματάλωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος) κυ. κ. κ. κ. κ.
καὶ περιεγραφήν εἰς ἄλωνα (ἀστραχικῶν)

8) Πῶς ἐπιτελεῖται τὸ ἄλωνι ἐκάστου ἔτους πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ ἄλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματάλωνο : καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μίγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων)· Ἐπιτελεῖται... εἰς ἄλωνα...

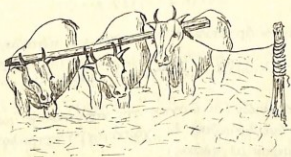
..πρὸν βοῶν... Ἐπαλείφεται... αὐτῶν
τὸ δάπεδον... καὶ τὰ τοιχώματα.....

9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἄλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἄλωνισμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

Προετοιμαζεται... πρὸ τῆς ὥρας... εἰς ἄλωνα
εἰς ἡμέρας πρὸς ἡμέρας... ἀρχι. Σε
περὶ τὴν 10^{ην} πρὸ τῆς ὥρας

10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἄλωνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἄλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἄλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τῷτον ἢ οἰονδήποτε ἄλλον.
Δέν... χρηγαιμοπειεῖται... ἀλωνόεετυχος...

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσης ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

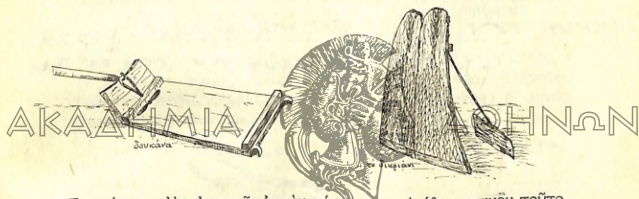
α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυραποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ ἕλινας στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος σπηγερός, στρούλουργας, δουκανη, βουκανη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

Δέν... χρηγαιμοπειεῖται ὁ ἀνωτέρω τρόπος

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνόστυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δέν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σειράν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειᾶς περὶ τὸν λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικές φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἄλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἄλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶ εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἄλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἄλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνια, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἄλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά μετ' ἄλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἦλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων;

Εἰς τὸν τόπον μας ἀπαντᾷ ὁ βωλόσυρος
ὡς ἀναφέρεται ἀνωτέρω. ἔχει μήκος 1,50 περ. μέτρ.
καὶ πλάτος 0,60 περ. μέτρ. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ
ἔσ. εἰδικῶν τεχνικῶν. Διὰ τὰ δημητριακά
καὶ ὄσπρια ἡλωνίζεται μετὰ τὸ μηχανήμα διὰ τὰ
ὄσπρια ἡλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων.

δ) Από ποίαν ώραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;

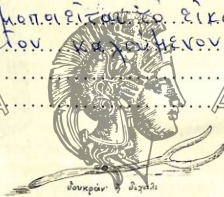
Ἀρχίζει... περὶ τῆν 10^{ην} πρωί ν.μ.ν. καὶ διακόπτεται περὶ τῆν 4^{ην} ἀπογευματινῆν.

12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρῆσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὅποιον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

Ἀργεῖομαπαίεται τὸ εἰκονιζόμενον ἔργαλειον καλούμενον τσαταλι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποιον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μὴχάνημα τοὺς ἀκόπους στάχους ; Ἡ ἀνωφέρω... ἔργασιὰ... ἐκτελε-

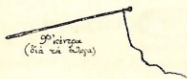
ται ὡς ἀναφέρεται.

14) Ἦτο ἐν χρῆσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).

Ἀργεῖομαπαίεται μία συνηθισμένη βεργα (ἓνα κομμάτι ξύλου, μιά βίτσα).

15) Πώς λέγεται η εργασία του άλωνίσματος ενός άπλωματος, δηλ. ενός στρώματος σταχύων εντός του άλωνιοῦ. (Έν Κρήτη καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. άπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ήλωνίζοντο καθ' ήμέραν

καχέλται δούλα. Ηλωνιζονται καθ' ήμέραν
περίπου 10 δούλας. Παιδα. σε. βαβί. α. η. δούλα.

16) Πώς λέγονται οί άλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχισθοῦν διὰ τὰ άποχωρισθοῦν τὰ άχυρα από τόν καρπόν; (έν Κρήτη: μάλαμα)

λέγονται μάλαμα. Όταν πάσιν έπιμύκη. πορφή χέγεται αμνή.

17) Ποιοί άλωνίζουν: ό ίδιος ό γεωργός με ίδικά του ζῶα ή ύπήρχον (ή ύπάρχον άκόμη) ειδικοί άλωνιστάι (έν Αίτωλία: βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι άλωναροί και άγωγιατές), οί όποιοί έχον βόδια ή άλογα και άνελαμβάνον τόν άλωνισμόν

Ηλωνιζονται με ζῶα. οί οίους οί κείνους με τα κίβλα των ζῶα.

18) Πλήν τού μέσου τούτου με ζῶα και με άλωνιστικόν έργαλειον ύπήρχον παλαιότερον εις χρήσιν άλλα μέσα χωρισμού τού καρπού από τούς στάχυς π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρόν ξύλον (τὸν κόπανον) ή με άλλον τρόπον; (βλ. κατωτέρω έν σελ. 24 εικόνα).

Όταν ύπήρχεν. ελλειψις. άρσαν. ε. χρησι. μο. ποιεῖτο ο. άνω. τέρ. ω. τρόπος. δι. ά. χ. ρου. α. ν. ά. κ. η. δ.

19) Ό κόπανος οὔτος πὼς έλέγετο. έκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο. πόσον μήκος και πάχος είχε και ποιον τὸ σχήμα του;

ελέγετο. κοπανίδα. κατεσκευαζετο. εκ πλατα. νοδ. χεν. εἶχε. μήκος. 30. περι. εκ. και. πάχος. 5. πφ. εκατοσά

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλὴν;
 Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
 (π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.). *Τὸ κοπάνισμα ἐγένετο εἰς
 τὴν αὐλὴν καὶ κυρίως εἰς τὴν φακὴν καὶ εἰς ρεβίθια.*

κοπάνος στρογγυλός

ξύλο κομμένον διὰ τὸ κοπότερον
 μικροῦ ἀμφοῦ δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
 τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἄνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῆ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
 Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
 παραγωγῶν; *Οἱ μετὰ χειρὸς παραγωγῶν μετῶν ἴσων
 τὰ δημητριακὰ. Τὸ κοπάνισμα ἐγένετο
 ὑπὸ τῶν μετῶν καὶ οἰκογενείας.*

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
 Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
 στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
 Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

και εις την άχυροποίησιν τών σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τόν τρόπον τούτου χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπό τούς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

Ἐκοπάνησαν ἐπὶ τῶν ἐδάφους διὰ τὸν
 ὑπερβολὸν τῶν καρπῶν. Σπανίως χρηθίσθησαν
 καὶ ὁ ἀνωτέρω τρόπος

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζῶων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναι, ποῖα ;
 Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

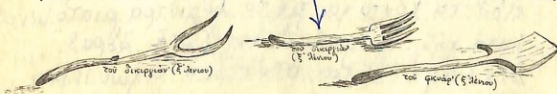
Ἐτραγουδοῦντο κρητικά δίστιχα (μανεινάδες)
 Ὁχι εἰδικὰ δίστιχα

23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνετο χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς)

Ἐπρομηθεύθη ὁ Γεωργ. Σωκράτης Μπαζιρέ, Παιτοσχαλὸς ὄπως
 ὁνομάζεται αὐτὴ ἡ μηχανή
 β. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοίμαστοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ

Οἱ στάχυες λέγονται μάλαμα. Διὰ τὸν
 ἐπιμήκη μορφήν λαμβάνει σωρεύονται διὰ τὸ
 λίχνισμα μετὰ τὸ θρινάκι καὶ τὴν σκούπα ..

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
 Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμόν τοῦ ἀχύρου

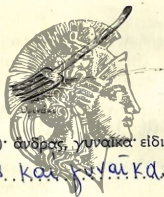
ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

Ὁ βυγμακὸς ὀφείλει... ὁ βυγρὸς ἔχει βυγμα. ἐπιμυ-
κός. Πρὸ τῶν ἀρχιεγ. τὸ λίχνισμα γίνεται
ἐπὶ τῶν βυγρῶν. τὸ βυγμείον τῶν σταχυῶν, καρφύ-
νεται τὸ θρινάκι καὶ ὁ χειρρὸς σταυροκοπᾶται.

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

..θρινάκι ὡς τὸ εἶκονι ὀφείλει.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῖος λιχνῶ (ἀνέμιζει) : ἀνδρῶς, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

..καὶ... ἀνδρῶς καὶ γυναῖκα.....

4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σίτος κλπ ;

Πηχονται κόντυλα... ὁ καρπὸς ἀποχωρίζεται
ἀπὸ τὰ κόντυλα μετὰ τὸ βολιστραριεῖται
κατὰ γῆς ἐξ ἄλλου ὅταν... ἡμεῖς φέρας
δὲν βυγγεῖται δευτερον ἀλώνισμα.

5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο

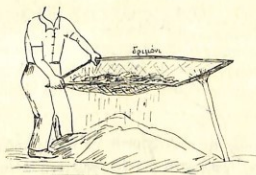
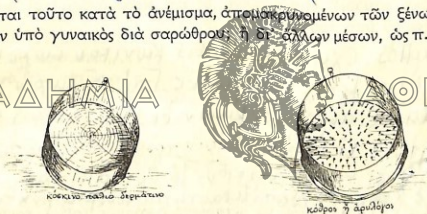
6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

Σκορπίδωνται καὶ μεταφέρονται εἰς ξέρον βυμίον
 πρὸς ἀλωναίαν· κοσκινίζονται ἐν ἡμέρᾳ πρὸς β. ἡμέ-
 ρα ἀπὸ γῆρας καὶ ξεχωρίζονται

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνεμίσμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων με ὅπως διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

Χρησιμοποιῶνται συνήθως ὁ βοχιάτρας,
ἢ τὸ κόβκινο ὡς ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐρωτη-
σεις 4 καὶ 6. Συνήθως τὸ κόβκινο

- 7) Ὄταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποῖα ἡ μορφή του. Μήπως ἐπιτηγνύεται καθότιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ;

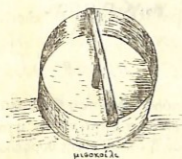
Ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς κωνικόν σωρόν. Σω-
ρεῖται ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου χειρὸς
ἐπὶ σταυροῦ ἐκ κωνίου ἐκ τῆς βάσεως καὶ κα-
ταλήλων εἰς τὸν ὄριον τῆς κωνίου. Χαράσσεται
μέτρησι τοῦ ὀρινακίου. τὸ ὀρινακί καρπώνεται
καὶ ὁ σωρὸς ἀσπάζεται τὸν καρπὸν (μια γούκα)

- 8) Ἄλλα εἶδη προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

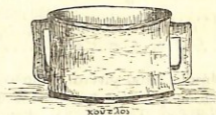
γ'.1) Ποῖα ὀφείλει πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἄλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποῖα ἦτο ἡ συνθήκη. Ἦρχετο ὁ δεκατιστής εἰς τὸ ἄλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

Ἐπιρεπε νὰ δοθῶν εἰς τὸν μονατὰν ἡδέκατον
(ὁ δέκατον). Ἐδουλετο με καντάρι (εξατῆρα)
καὶ ἐλαμβάνετο τὸ ἀναφορὸν μερίδιον.

μισοκόλις

κούζλις

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἄλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρῆσει παλαιότερα μῆτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα,

χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν).....

Δὲν κατεβάλλετο ἄλλο βῆρος καὶ
δὲν ἐχρησιμοποιοῦντο μῆτρα ἄλλα ἐκτὸς
τῶν κανταριῶν (εξατῆρος)

Εἰς τὰς παλαιὰς κατεβάλλετο προαιρετικῶς

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἢ παραγωγῆ (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγροὺς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας).....

Ἀπεθηκεύετο ἐντὸς εἰς οἰκίας εἰς κασόλια
ἢ πύραυλα (πύρινα δοχεῖα).....

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι. Πῶς ἐγίνετο ἢ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον; Ἀπεδρακεύοντο εἰς εἰδικόν
χώρον εὐς οἰκίας καλῶν μενον ἀχερῶνα.

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογία τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα; . . .

Ἄ. ν. γίνεται διαλογή καὶ σπόρου.

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογία τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχῶν,
τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ; . .

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ ποσόν χρόνον; . .

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

κατὰ τὸ Παρθακὸ κάψιμα τῶν κῆδων.
Τὸ ἔθιμον ἔχει ἄλλοδόν ἑγκαταλειφθῆ.

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος; . . .

τὴν ὥραν πῶς γέγεται καὶ Χριστός
Ἄνεσθη εἰς τὸ προαύριον εὐς ἐκκρη-
σίας.

2) Πώς λέγεται η φωτιά αυτή; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

Δέν... έχει... ιδιαίτερον... όνομα.....

β'. 1) Ποιοι ανάπτουν την πυράν; παιδιά, ηλικιωμένοι, ποίος άλλος;....

...Τά... παιδία.....

2) Ποίος ή ποιοι συλλέγουν τά ξύλα, θάμνους κλπ. διά την πυράν.

Τά κλέπτουν; "Αν ναι, από ποιον μέρος;.....

...Τά παιδία... κλέπτουν... τά ξύλα από διά...

...φορα... μέρος.....

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερώς),

...Τίς παραμονές... των... Πάσχα... τά παιδία

...καθ'... ομάδας... μεταβαίνουν... πρόσκλη-

...σησμένην... των... ξύλων.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποιαί αί συνήθειαι είς κάθε τόπον δια κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι επικλήσεις, χορτά, άσματα, κρότοι, θόρυβος.

Καταγράψατε τά σχετικά κείμενα.....

...Ο κόσμος... ζεσταίνεται, εν... χαριστεύει τον,

...θεόν... και... εκδηλώνει... τον... ενθουσιασμό

...των... με... διάφορους... τρόπους: κωδωνοκρουσίες

...και... πυροτεχνήματα.....

2) Πηδήματα, χοροί γύρω από την πυράν. (Περιγραφή λεπτομερής)

.....
.....
.....
.....

3) Τι καίονται εις τὰς πυράς αὐτάς (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . .

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα (περιγράψατε λεπτομερῶς) . . .

καίεται ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα ἐν δένδρῳ
μένον διαπαλαιῶν ἐνδυμάτων . . .

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

Ἕπαντα ἀνεφέρθησαν ἀκντέρω. Τὸ ἐθίμον κείναι να ἐκλείη . . .

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Περιγραφή γεωργικών απασχολήσεων εις Νέον Χωρίον Κυδωνίας

μέχρι του 1920

Ο Ταυρωνίτης κυλά ήσυχα τά νερά του και χύνεται στό Κρητικό Πέλαγος πού περιζάνει από Βορρά τήν Κρήτη μέ τά δαντελλωτά άκρογυάλια. Αποτελεϊ τό φυσικό όριο ανάμεσα στις δυό ζακουστές έπαρχίες τών Χανίων: τήν Κίσαμο και τήν Κυδωνία. Στις ανατολικές όχθες του ποταμού και στις παρυφές τών μικρών λόφων πού εύρίσκονται στό μέρος τούτο, σκορπισμένα κατάλευκα σπιτάκια, πνιγμένα μέσα στις πορτοκαλιές και τίς έλιές, σπαρμένα άνατάστατα σέ 16 ξεχωριστούς συν-οικισμούς άποτελοϋν τήν Κοινότητα Νέου Χωρίου Κυδωνίας. Σ' ένα άπ' αυτούς τούς συνοικισμούς τά Μουριζιανά-σήμερα ονομάζεται Πηγή-Ξνα βροχερρό άπομεσήμερο, καθισμένος στην καμηνάδα ενός 85ντάρη γέρου Κρητικού κουτσοπίνουε τσικουδιά και συζητούμε γύρω από γεωργικά θέματα. Αισθάνομαι άπέναντι σ' αυτό τό γερασμένο έργάτη της γής, πού τά κέρβια του ρόβιλασαν κινήσοντας τήν όχηρη και τήν σκαλίβα, τό ίδιο θέος πού πρέπει νά ένοιώσε και ό 'Αλαθμαϊκόσ επιϋρός μελās σ' ένα περίπατο στην έξοχή άτενίζοντας τό γεωργό στό μεγάλο έργο του.

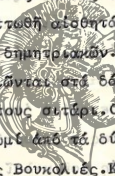
Καμαράνει καθώς μου μιλεϊ για τά ξύλινα αλέτρια πού ο ίδιος κατασεύαζε και έπισκεύαζε πριν από χρόνια στην περιοχή του. Αύτά δέν ύπάρχουν πιά ούτε για δείγμα γιατί πριν από 30 και παραπάνω χρόνια, ένα χρόνο πριν από τόν πρόσφατο πόλεμο στά 1939 τά άντικατέστησαν τά σιδερένια αλέτρια, μονόφτερα ή δίφτερα, τό καθένα για διαφορετική έργασία και σέ διαφορετικό έδαφος. Μά και πολλά από τούτα άχρησιμοποίητα τώρα σκουριάζουν τρυπωμένα σέ κάποια αποθήκη ή πεταμένα σαν άχρηστα σέ κάποια αύλή, γιατί, έστω και άργά, πριν από πέντε περίπου χρόνια έφθασε και στό χωριό μας ο τεχνικός πολιτισμός και έφερε τά τραντέρ πού χρησιμοποιούνται τώρα εύρύτατα. Μοναδικό έμπόδιο για τήν επέκταση της χρησιμοποίησός του σ' όλα τά είδη τών καλλι-εργιών είναι μερικά άνώμαλα και επικλινή έδάφη. Λίγο παρά ξεω από τούς συνοικισμούς του χωριού όχι πολύ μακριά από τά σπιτία, συναντά κανείς χορταριασμένα και χρησιμοποιήσιμα τά αλώ-

νιματα κι αυτά της έπιστημονικης προόδου. Τώρα οι χωρικοί συ-
 κενουν τά στάχυα τους σε μεγάλες, κοινές, θεμιονιές σ' ένα φαρδύ
 κι πεδο χώρο απ' όπου περνά η άλωνιστική μηχανή και σ' ένα μικρό
 σχά χρονικό διάστημα κάνει την ίδια δουλειά για την όποιαν οι
 γεύ μας άγωνιζόταν κάτω από τον καυτερό ήλιο σχεδόν όλδικηρο
 τόσκαίρι. Τήν άλωνιστική αυτή μηχανή προμηθεύτηκε για λογαρια-
 σμέ και έξυπνρήτσι των μελών του ο Γεωργικός Συνεταιρισμός του
 Μάλ πρό δεκαετίας, γύρω δηλαδή στο 1959.

Μόνο τον θερισμό δέν μπόρεσε ν' άγχιξη στο τόπο μας τό χέρι
 τουλιτισμού και της έκβιομηχίσεως. Καμιά άλλαγή, ούδεμια αισθητή
 πρόσ. Τό θέρος (έτσι λέγεται ο θερισμός έδω) γίνεται άκόμη μέ τον
 παπαράδοτο τρόπο γιατί τά έδάφη δέν είναι κατάλληλα για νά χρη-
 σιμιοηθούν θεριστικές μηχανές. Λύτός είναι ίσως ένας σοβαρός λό-
 γος ά τον όποϊον έχει έλαττωθή αισθητά στην περιοχή η καλλιέργει-
 α τισαριού και των άλλων δημητριακών. Λίγα χωράφια πιά προστοι-
 μάζιτι για σπορά και μετριώνται στο δάτυλο τά σπύρια του χωριού
 που ουν φωμι από τό δικό τους σιτάρι. Ούτε στο σπύτι φουρνίζου
 πιά. κάτοικοι αγοράζουν φωμι από τά δύο άρτοποιέτα που εύρίσκον-
 ται ς τό κοντινό χωριό, τίς Βουκολιές. Και έπισήμως έχει χαρακτη-
 ρισθ άσύμφορος η καλλιέργεια των δημητριακών, καλλιεργούνται δέ
 έλάχιστα και μόνον διά νά καλύφουν βασικές άμάγκες της οικιογενει-
 ας κι όχι για έκμετάλλευσι.

Κύριο εισόδημα είναι τό λάδι. "Αλλα βασικά εισοδήματα εί-
 ναι τό άμπλουργικά και κυρίως τά κρασιά." Ίσης σημασίας πρόσ τό κρα-
 σι είναι η παραγωγή έσπεριδοειδών και ιδιαίτερα πορτοκαλιού. Τελευ-
 ταία έρχονται τά κηπευτικά. Η περιγραφή του λέγον η περιο-
 χή εις τή ν όποϊαν αναφέρεται η περιγραφή δέν παρουσιάζει ιδιαί-
 τερον ένδιαφέρον από πλευράς καλλιεργείας δημητριακών και δέν θεω-
 ρεϊται σκόπιμη η περιγραφή των γεωργικών άπασχολήσεων εις τον το-
 μέα αυτόν. Μια εικόνα των άπασχολήσεων τούτων οιδεται από τάς άπο-
 κρίσεις εις τάς ειδικάς έρωτήσεις του έντύπου έρωτηματολογίου, που
 και αυτές αναφέρονται εις έργασίες που έγινοντο κατά τό παρελθόν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

"Όσον αφορά τα εργαλεία, αυτά ομοιάζουν έντελως ή τουλάχιστον πά-
ρα πολύ με τα εικονιζόμενα εις τό έντυπον έρωτηματολόγιον.

Γενικά θά μπορούσε νά πη κανείς ότι τίς τελευταίες δεκαετίες
τά γεωργικά πράγματα έβελτιώθηκαν πάρα πολύ. Τά παλαιά ξύλινα άλέρια
πού ώργωναν τή γη σέ βάθος 10 μέχρι 15 εκατοστών και άργότερα τά
σιδερένια, πού έκαναν βέβαια κάπως καλύτερη δουλειά μά πού όπωσδή-
ποτε δούλευαν μέ τά βόδια ή μέ τά μουλάρια, αντικατεστάθησαν μέ τά
γεωργικά τρακτέρ πού όργώνουν τήν γη σέ βάθος 50, 60 ή και 80 εκα-
εκατοστά." Ήτσι, ένω ό παλαιός γεωργός σκάλιζε τή γη του μόνο στήν
έπιφάνεια, ό σημερινός τήν άνασκάπτει βαθειά και τήν άναγκάζει νά
γεννήση περισσότερους και καλύτερους καρπούς.

Σημείωσις: Ή συλλογή αύτη έγέμετο υπό του διδασκάλου Πατελά-
κη Νικολάου από 10-20 Ιανουαρίου 1970.

Παρατίθενται όρισμένα φωτογραφία. Τά εργαλεία πού
δέν έφωτογράφηθησαν είτε έλλείπου είτε όμοιάζουν
έντελως μέ τά εικονιζόμενα εις τό έντυπον.

Πληροφορητής Γεωργός: Κουρβούτσος Θεοχάρης έτών 85, άπόφοιτος Δημο-
τικού. Κατάγεται έκ Σαμαριάς Σφακιών και κατοικεί από τό 1912 εις
Πέον Λαρίον Κυδωνίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Παρεγέρων Νικόλαος
Νέος Χωρίος Κορίνθ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

611

2

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Εύχρηστο ἀγέρι (λείπει το γυνί)

Οἱ ὀνομασίες τῶν διαφόρων μερῶν εἶναι γραμμί-
νες ἐπὶ σελίδα 4 τοῦ ἐντύπου.

64
8

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Διψυχο ἀγέρας

ΑΘΗΝΩΝ

1. Όχηρη

2. Σταβάρι

3. παρούσια (ψυχή)

4. γυνί

5. μπαλάντζο (για να τραβά το μουλάρι)

Έξωστριμιά είναι ένα γίδερο, το ποδάρι, όπου βιδώνουν το γυνί και να παρούσια.

64
/ 8

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μονόφρεσά Δάξερν

1. Όχηρη
2. Σταβάρι
3. παρούσι
4. συνιδούσι

64
8

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μουχάρη Ξουχμένο βέ μουχότερο ἀλέτρι.

1. πουχούρα
2. βωμαράαι
3. τραβηχτιά
4. μπαχάντζο
5. πό χαλινάει

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἄρθρον

Οἱ ὄρθριες πέτραι ὀνομαζοῦνται ἀστραγάλαι.

ὁ

Ἰσχυρὸς

ἔστινος

για

δουλειά

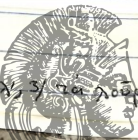
2.

Ζυγός

1/ Ζεύς, 2/ άπαχυνός, 3/ ται λούρα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Αραιάριον